

Sygn. akt I PK 224/13

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa J. I.
przeciwko Bankowi [...] Spółce Akcyjnej w W.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 marca 2014 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w N.
z dnia 22 kwietnia 2013 r., sygn. akt IV Pa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę
900 (dziewięćset) złotych tytułem kosztów zastępstwa prawnego
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w N. wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2013 r. oddalił apelację wniesioną przez powoda J. I. od wyroku Sądu Rejonowego w N. z dnia 24 października 2012 r., oddalającego powództwo przeciwko Bankowi [...] o zapłatę odszkodowania.

Powód J. I. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w N., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest art. 65 § 1 i 2 k.c. i art. 18 k.p.

oraz art. 94³ § 2 k.p. Ponadto skarżący podniósł zarzut naruszenia przepisów postępowania, to jest art. 233 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się z kolei na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i oczywistą zasadność skargi kasacyjnej. Zdaniem skarżącego, w powojennym orzecznictwie Sądu Najwyższego brak jest wykładni pojęcia „mobbingu”. Ponadto, w jego opinii, oczywista zasadność skargi wynika z zarzutów zawartych w podstawach skargi oraz z ich uzasadnienia.

Skarżący stwierdził również, że istotnym zagadnieniem jest kwestia dopuszczalności przyjmowania przez Sąd drugiej instancji za własne ustaleń Sądu pierwszej instancji, w sytuacji, gdy podstawowym zarzutem apelacji jest kwestionowanie ustaleń faktycznych, stanowiących podstawę wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia przysługującym od prawomocnych orzeczeń sądu drugiej instancji. Artykuł 398⁴ k.p.c. określa wymogi formalne, jakim powinna odpowiadać skarga kasacyjna. Skarga kasacyjna powinna, poza spełnieniem wymagań przewidzianych dla pisma procesowego, zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części, przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie oraz wniosek o uchylenie i zmianę orzeczenia z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia i zmiany (art. 398⁴ § 1 k.p.c.).

Spełnienie obowiązku przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia polega, zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., na wskazaniu, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne lub że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów albo też, że zachodzi nieważność postępowania, bądź że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, przy czym obowiązkiem skarżącego jest wyraźne wskazanie, która lub które z okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi zachodzą w sprawie, następnie

przedstawienie takiej okoliczności lub takich okoliczności, z ukazaniem ich związku z rozpoznawaną sprawą, oraz zaprezentowanie szczegółowej argumentacji prawnej, uzasadniającej, dlaczego Sąd Najwyższy powinien rozpoznać skargę kasacyjną.

Od początku wprowadzenia do Kodeksu postępowania cywilnego środka odwoławczego, jakim była kasacja a obecnie jest skarga kasacyjna, Sąd Najwyższy wyjaśnia, że jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, a skarga kasacyjna (podobnie, jak uprzednio – kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący, nawiązując do publicznoprawnej funkcji skargi, powinien więc szczegółowo uzasadnić, dlaczego skarga zasługuje na przyjęcie.

W przedmiotowej sprawie skarżący wskazał co prawda trzy przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, to jest występowanie istotnego zagadnienia prawnego, potrzebę wykładni przepisów i oczywistą zasadność skargi, ale uzasadnienie wniosku o przyjęcie to tylko namiastka uzasadnienia, która jedynie formalnie spełnia wymóg zamieszczenia takiego uzasadnienia w skardze. W żadnym razie nie wynika bowiem z niego, dlaczego Sąd Najwyższy miałby tę skargę do rozpoznania przyjąć i poddać merytorycznej ocenie.

Pokrótkie warto przypomnieć, że jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, poprzez odwołanie się do art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wskazuje na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu

zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Drugim argumentem przemawiającym, zdaniem autora skargi, za przyjęciem tej skargi do rozpoznania jest konieczność „wykładni prawa, a mianowicie pojęcia mobbingu”. Należało zatem podkreślić, iż zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia

11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany. Wypada również dodać, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Oparcie skargi kasacyjnej na przesłance wynikającej z art. 398⁹ § 1 pkt 4, to jest oczywistej zasadności skargi, jest z kolei możliwe tylko wówczas, gdy już na pierwszy rzut oka podstawy wskazane w skardze zasługują na uwzględnienie, to jest, gdy zaskarżone orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo zostało wydane w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 października 2007 r., I UK 164/07 oraz z dnia 25 września 2007 r., I PK 136/07). Wysiłek autora powinien koncentrować się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Wniosek powoda o przyjęcie jego skargi do rozpoznania w oczywisty sposób nie spełnia tak określonych kryteriów. Jego wnioskowi nie towarzyszy jakkolwiek wywód prawniczy, który wskazywałaby na kwalifikowaną postać naruszenia

przez Sąd drugiej instancji konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego. Wniosek ten nie wskazuje też, na czym polegają poważne wątpliwości w stosowaniu przepisów, których wykładnia miałyby zostać dokonana przez Sąd Najwyższy oraz nie zawiera żadnych argumentów, które przemawiałyby za możliwością dokonywania w odniesieniu do nich różnych ocen prawnych, a także nie przedstawia własnej propozycji interpretacyjnej. Co więcej, podnosząc potrzebę wykładni, nie wymienia żadnego przepisu prawa materialnego bądź procesowego, ograniczając się w tym zakresie do stwierdzenia, iż wykładnia ma dotyczyć „pojęcia mobbingu”.

Należy również podkreślić, że stwierdzenie powoda, jakoby „w powojennym orzecznictwie Sądu Najwyższego brak było wykładni pojęcia mobbingu” jest całkowicie niezrozumiałe. Artykuł 94³ k.p. dotyczący mobbingu został wprowadzony do Kodeksu pracy ustawą nowelizującą z dnia 14 listopada 2003 r. i o ile nie jest zadaniem Sądu Najwyższego w przedmiotowej sprawie szacowanie ilości orzeczeń, które zapadły w sprawach dotyczących mobbingu toczących się przed Sądem Najwyższym do tej pory, to z całą pewnością jest ich co najmniej kilkadziesiąt. W tych kilkudziesięciu sprawach Sąd Najwyższy każdorazowo dokonywał zaś wykładni między innymi wymienionego przepisu. Natomiast ani z uzasadnienia wniosku, ani z uzasadnienia podstaw skargi, które nie zostały nawet od siebie graficznie wyodrębnione, nie można wywieść, w jakim aspekcie skarżący dostrzega potrzebę wykładni art. 94³ k.p.

Co do drugiej wskazanej kwestii, będącej w opinii skarżącego istotnym zagadnieniem prawnym, dotyczącym kwestii dopuszczalności przyjmowania przez sąd drugiej instancji za własne ustaleń sądu pierwszej instancji, w sytuacji, gdy podstawowym zarzutem apelacji jest kwestionowanie ustaleń faktycznych, trudno ją uznać za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Nawet skarżący daje zresztą temu wyraz, powołując dużą ilość orzeczeń odnoszących się do tego problemu. W orzecznictwie ugruntowane od lat jest stanowisko, zgodnie z którym nie jest obowiązkiem sądu drugiej instancji powtarzanie w uzasadnieniu wyroku ustaleń i oceny prawnej dokonanych przez sąd pierwszej instancji, o ile bowiem je podziela, wystarczy, aby dał temu wyraz. Niewątpliwie jednak sąd drugiej instancji powinien dokonać własnej

oceny materiału dowodowego i w granicach apelacji zastosować właściwe przepisy prawa materialnego, niezależnie od podnoszonych przez skarżącego zarzutów, bowiem nie one wyznaczają granice apelacji (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2005 r., IV CK 526/04 oraz postanowienia: z dnia 8 czerwca 1999 r., II CKN 323/99; z dnia 20 października 2004 r., I CK 180/04; z dnia 11 lipca 2000 r., IV CKN 75/00).

Skarga nie jest też oczywiście uzasadniona w przedstawionym wyżej rozumieniu, również w odniesieniu do zarzutów zawartych w podstawach skargi. Zresztą Sąd Najwyższy zauważa, że w ramach oceny, czy skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, nie jest rzeczą Sądu Najwyższego doszukiwanie się w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych argumentacji mającej wykazać istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania, zwłaszcza że na tym etapie postępowania (przesąd) podstawy kasacyjne nie podlegają jeszcze badaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2010 r., II UK 274/09, LEX nr 585794). Wynika to stąd, że na tym etapie przedmiotem badania dokonywanego przez Sąd Najwyższy jest jedynie to, czy wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej wskazuje i wykazuje choć jedną z podstaw (przesłanek) przedsądu wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Natomiast podstawy kasacyjne stanowią odrębny od przesłanek przedsądu element skargi, w związku z czym nie zastępują one (ani ich uzasadnienie) i nie mogą zastąpić przesłanek przedsądu. Innymi słowy, podstawy kasacyjne podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W przedstawionych warunkach sposób wypełnienia przez skarżącego obowiązku uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania może być zatem uznany co najwyżej za formalne wypełnienie obowiązku z art. 398⁴ § 2 k.p.c. Nie daje jednak Sądowi Najwyższemu możliwości poznania i oceny powodów, które, zdaniem skarżącego, przemawiają za rozpoznaniem przez niego sprawy. Dlatego też Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, iż taki sposób sformułowania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uniemożliwia jej przyjęcie.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ k.p.c. O kosztach pomocy

zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 2 ust. 2, § 11 ust. 1 pkt 2 i § 12 ust. 4 w związku z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.